

Status quo eller endrede betingelser?

Ny frihandelsavtale med UK

Norge har blitt enige om en frihandelsavtale med UK. Avtalen avløser den midlertidige avtalen Norge, Island og UK har hatt siden nyttår, jf. artikkel i Revisjon og Regnskap 4-2021. Den nye avtalen styrker forholdet mellom landene og dekker et bredt spekter av områder blant annet innen politikk, handel og økonomi. Politikerne er fornøyde med resultatet, men hva vil den ha å si for næringslivet?

Advokat
Per Kirknes
PwC

Advokatfullmektig
Teresa Sermak
PwC

Den nye frihandelsavtalen gjelder ikke bare lettelse knyttet til handel med varer og tjenester, men også forbedrede investeringsmuligheter, reduksjon av tekniske handelshindringer, utvidet tilgang til arbeidsmarkedet, gjensidig anerkjennelse av visse kvalifikasjoner (helsepersonell), åpen og rettferdig konkurranse, tilgang til offentlige anbud og koordinering av ganske mange tekniske forskrifter.

Avtalen er en av de mest omfattende Norge har inngått med noe land. Det er likevel viktig å være klar over at reglene i den nye avtalen ikke er i nærheten av den integrasjonen Norge har med EU gjennom EØS-avtalen.

Er tollfritak og lettelse blitt slik som ønsket?

Regjeringen gikk inn i forhandlingene med ønske om å beholde toll-lettelsene vi har hatt i EØS-avtalen, og forbedre vilkårene for norsk sjømat.

Grovt sett kan vi si at det første ønsket er oppfylt. Norge og UK har blitt enige om fullt tollfritak på alle industriprodukter seg imellom, og vi har fått videreført den norsk/britiske delen av mange av tollkvotene på landbrukspro-

dukter vi allerede hadde avtalt med EU, både på eksport- og importsiden.

Når det gjelder ønsket om forbedring av vilkårene for norsk eksport av sjømat, har suksessen vært mer begrenset. Dette skyldes som nevnt over at UK som motytelse krevde lettelse i tollsatsene for sin eksport av landbruksprodukter. Dette var det ikke politisk støtte for i Norge, og resultatet har derfor blitt mer eller mindre som før. Noen justeringer (sammenlignet med EØS-avtalens regler) har partene likevel har blitt enige om:

Import til Norge

- Fire britiske oster føyes til listen over faste oster med kronetoll, noe som gir lavere tollkostnader ved import
- Tollfritak for fiskefôr og råvarer til fiskefôr

Eksport til UK

- Tollfritak for fryst filet av makrell, hyse, sei og andre hvitfiskarter
- Tollfritak for fryst filet av torsk innenfor en årlig kvote, og 0,9 pst. utenfor kvote
- Tollfritak for frysede pillede reker fra 2023, og tilgang til en tollfri kvote i nedtrappingsperioden. Tollsatsen settes ned til 5 pst. ved avtalens ikrafttredelse og reduseres til 2,5 pst. i 2022
- Tollfritak for ferske og frysede skallreker fra 2025
- Tollfritak for levende, ferske og frysede produkter av krabbe
- Tollkvoter for ost, myse, myseprotein og peoner

For å få tollfritak må varene ha opprinnelse

Tollfritak og tollnedsettelse (såkalt «preferensiell behandling») ved eksport av varer avhenger av hvor materialene til varene kommer fra, om materialene er tilstrekkelig behandlet, hvor behandlingen har funnet sted og om det er utstedt gyldig opprinnelsesbevis.

Ved produksjon av ferdigvarer i EØS-området har det ikke betydning hvor i EØS-området materialer til produksjonen har opprinnelse, eller hvor bearbeiding finner sted, så lenge det er innenfor EØS. Frihandelsområdet i EØS er også utvidet (når det gjelder materialer) til å gjelde en rekke land rundt Middelhavet, gjennom den såkalte PEM-konvensjonen. Denne typen koordinering av opprinnelse i flere land kalles gjerne «kumulasjon».

Brexit har ført til en betydelig endring av kumulasjonsreglene i Europa. Norske bedrifters handel i Europa er nå regulert av tre ulike frihandelsavtaler, i stedet for én. Fremover vil man måtte ta hensyn til både EØS-avtalen, frihandelsavtalen EFTA-UK og frihandelsavtalen EU-UK, avhengig av typen handel. Opprinnelsesreglene i disse tre avtalene er ikke fullt ut koordinert, og det er i begrenset grad adgang til kumulering.

Selv om tollsatsene er omtrent som før, kan opprinnelsesreglene gjøre at varer som tidligere var tollfrie, blir omfattet av toll fremover.

Bakgrunn

Slutten av 2020 var turbulent, ikke bare på grunn av den globale pandemien, men også Brexit, en tikkende bombe som det var uklart om lot seg desarmere. EU og Storbritannia gikk nesten tom for tid, men ble enige om en frihandelsavtale på julaften i fjor, den såkalte Trade and Cooperation Agreement (TCA).

TCA omfatter ikke Norge, og det ble derfor i all hast inngått en midlertidig avtale mellom UK, Norge og Island («broavtalen»). Denne avtalen har sikret betydelig grad av frihandel i en overgangsperiode mens UK og EFTA (Norge, Island og Liechtenstein) har forhandlet om en endelig frihandelsavtale.

Partene ble enige om teksten i frihandelsavtalen 4. juni, noe som er nesten uhørt raskt i slike forhandlinger. Tilslutning til avtalen ble endelig vedtatt i Stortinget 17. juni, og på det tidspunktet denne artikkelen publiseres har avtalen også trådt formelt i kraft.

Politisk dragkamp på bakrommet i Norge

I forbindelse med forhandlingene har ulike politiske interesser stått mot hverandre i Norge. Regjeringen uttalte i forkant at Norge ønsket utvidet frihandel og samarbeid, men resultatet viser at Norges posisjon i forhandlingene i betydelig grad var preget av proteksjonisme.

Storbritannia er en svært viktig handelspartner for Norge. Eksportverdien til UK var 135 milliarder kroner

i 2020, noe som er 22 % av all norsk eksport av varer. Storbritannia er også vårt tredje største marked for sjømat (i volum). Det var derfor viktig for norsk eksportindustri å få minst mulig toll inn i UK. Samtidig hadde norsk landbruk interesse av å opprettholde høye tollsatser på landbruksprodukter inn til Norge.

Dette var interesser det ikke var så lett å forene, for UK ønsket seg selv sagt motytelser dersom de skulle komme med lettelser for våre eksportører. Det var derfor spørsmål om Norge var villig til å ofre noe i landbrukspolitikken for å oppnå bedre forhold for fiskeeksporten. Den politiske kostnaden ved dette var sannsynligvis for stor, og resultatet har blitt tilnærmet likt EØS-avtalen (som jo ikke er så galt).

Konsekvenser for varer som produseres i Norge

Avtalen mellom Norge og UK gir full tollfrihet inn til UK for industriprodukter med opprinnelse i Norge. Det er detaljerte regler for de ulike varetypene (såkalte «listeregler») for hva som skal til for at en vare skal anses å få norsk opprinnelse dersom den er produsert med materialer fra andre land. Disse reglene er i hovedsak tilsvarende som i EØS-avtalen.

Det som er spesielt i den nye avtalen sammenlignet med andre avtaler, er at materialer fra EU regnes som opprinnelsesmaterialer, selv om EU ikke er en del av avtalen.

Det er viktig å merke seg at EU ikke har gitt tilsvarende lettelser den andre veien. Det vil si at dersom en norsk produsent skal eksportere til EU, vil ikke materialer fra UK telle som opprinnelsesmaterialer. Dette kan få konsekvenser dersom EØS-avtalen f.eks. krever at det ikke er mer enn 40 % tredjelandsmaterialer, og produktet stort sett bare er produsert på bakgrunn av materialer fra UK.

Konsekvenser for varer som transporteres via Norge

Det er også verdt å merke seg at selv om EU-materialer kan brukes for å oppnå norsk opprinnelse ved produksjon i Norge, vil ikke ferdigvarer fra EU som eksporteres videre fra Norge få preferansetollbehandling i UK. Varer må med andre ord bearbeides i Norge for å kunne nyte godt av den nye frihandelsavtalen.

Varer som transporteres fra EU via Norge til UK, eller den motsatte veien, vil heller ikke kunne nyte godt av TCA (frihandelsavtalen mellom EU og UK). Dette med mindre varene er i en transittprosedyre eller ligger på tollager mens de er i Norge.

Varer som er innom Norge uten å bearbeides, vil altså kunne falle mellom to stoler, og det kan oppstå unødvendige tollkostnader både i EU og i UK.

Nye opprinnelsesbevis

I den nye frihandelsavtalen mellom Norge og UK kan ikke varesertifikat EUR1 brukes som opprinnelsesbevis. Dette er sannsynligvis ikke et stort tap for norske eksportører, da EUR1-prosedyren er ganske tungvint.

Det er viktigere å merke seg at systemet med fakturaerklæringer heller ikke er likt som i EØS-avtalen. For det første heter fakturaerklæringen «opprinnelseserklæring» i den nye avtalen, og den har en litt annen ordlyd enn fakturaerklæringen etter EØS-avtalen. En annen endring er at det i utgangspunktet ikke er nødvendig å autoriseres hos tollmyndighetene for å utstede «opprinnelseserklæring». For å slippe å signere opprinnelseserklæringene må eksportøren likevel være autorisert, så autorisasjon er nok fortsatt i realiteten et krav.

Vi anbefaler at eksportbedrifter går gjennom fakturamalene sine, og sørger for at de har en egen mal for salg til UK.

Konsekvenser for norske bedrifter som sender varer fra EU til UK (og motsatt)

En del norske bedrifter vil måtte forholde seg direkte til frihandelsavtalen mellom UK og EU (TCA). Dersom man f.eks. har produksjon av varer hos en underleverandør i Polen og en av kundene holder til i UK, må det undersøkes om produksjonen i Polen tilfredsstiller kravene for opprinnelse etter TCA. Her vil det, på samme måte som i EØS-avtalen og frihandelsavta-

len mellom Norge og UK, være forskjellige regler som må oppfylles for forskjellige typer produkter. En viktig forskjell fra tidligere er at ev. innsatsfaktorer fra Norge ikke regnes som opprinnelsesmaterialer i denne sammenhengen.

Tilsvarende regler vil gjelde ved produksjon i UK for eksport til EU.

Når norske bedrifter skal bruke TCA, er det også viktig å være klar over at TCA har andre regler for opprinnelsesbevis enn de to andre avtalene. På samme måte som i den nye avtalen mellom Norge og UK, er utgangspunktet «opprinnelseerklæringer», som påføres faktura eller andre kommersielle dokumenter. For å kunne utstede slike opprinnelseserklæringer, må eksportøren imidlertid være registrert i the Registered Exporter System (REX) i EU. Dette er ikke det samme som å være «autorisert eksportør» iht. EØS-avtalen, og i utgangspunktet er det ikke anledning for en bedrift som ikke er etablert i EU å registrere seg i REX. For norske bedrifter som er registrert for mva i EU uten å ha en filial, vil det derfor kunne bli vanskelig å utstede gyldige opprinnelsesbevis. Ofte vil dette kunne løses ved hjelp av en tredjemann som er etablert i EU, men noen ganger kan det være nødvendig å bruke fakturaen fra det norske selskapet som dokumentasjon på verdiøkning iht. listereglene, og da vil man få et problem.

Når vil norske bedrifter merke endringene?

Det er nok ikke så mange som er kjent med detaljene i opprinnelsesreglene vi har i EØS-avtalen. Dette skyldes først og fremst at avtalen er så omfattende at det relativt sjelden blir spørsmål om en vare har opprinnelse eller ikke. Prosedyrene som skal følges innenfor EØS er også godt kjent av speditører og andre som hjelper bedrifter med tollbehandling.

Som vi har beskrevet i denne artikkelen, blir det en del endringer for norske bedrifter som følge av Brexit og de to nye frihandelsavtalene. Fordi Norge ikke er med i EU, vil våre bedrifter i en del sammenhenger få det vanskeligere enn tidligere.

Det er grunn til å presisere at konsekvensene vil være forskjellige for forskjellige bedrifter, avhengig av hvordan man har organisert produksjonen, og hvor kundene befinner seg. Det er også viktig å være klar over at dersom man så langt ikke har opplevd noen nye krav eller hatt problemer, betyr ikke det at man er forskånet for endringer. Tollbehandling av varer er basert på et selvdeklareringsprinsipp, og det er bare stikkprøver av om man gjør det riktig.

Første halvår 2021 har britiske tollmyndigheter (og tollmyndighetene i EU, for den saks skyld) sannsynligvis hatt mer enn nok med å holde hodet over vannet, på grunn av økt mengde av tolldeklarasjoner og grensekontroller. Kontroll av opprinnelse har nok derfor ikke blitt prioritert. Dette vil imidlertid endre seg etter hvert, og vi tror det vil oppstå langt flere spørsmål enn tidligere, på grunn av at det nå er tre frihandelsavtaler i stedet for én. Dersom det oppdages feil, vil myndighetene kreve at disse rettes, også historisk, noe som kan bli kostbart.

Prøv fullversjonen i 30 dager uten forpliktelser*

Kreditt- og Markedsverktøy

- Kredittsjekk, analyser og konkurrisiko
- Finn nye klienter
- Få løpende e-postvarsel ved kritiske endringer

Proff API

Få oppdatert bedriftsinformasjon fra våre databaser direkte til dine systemer, mens du fortsatt har full kontroll over brukeropplevelsen.

Rettsjekk

Med Rettsjekk Overvåking blir du varslet om alle typer rettsaker som ikke er unntatt offentligheten. Vi varsler om erstatningskrav, betalingskrav, kontraktsbrudd, konkursbegjæring og andre tvistesaker.

Finn oss på forvalt.no

Kontakt: **Frode Solvang**
E-post: frode.solvang@forvalt.no
Mobil: **906 58 048**

* Gjelder nye kunder

 proff forvalt
Kreditt- og markedsverktøy